

מדוע נבחרו שבעת המינים – לפרשת עקב

בפרשת השבוע משה רבנו מתאר את הארץ המובטחת לעם ישראל תיאור רומנטי:

כִּי ה' אֱלֹקֶיךָ, מֵבִיאָךְ אֶל-אֶרֶץ טוֹבָה: אֶרֶץ, נַחֲלֵי מַיִם עֵינַת וְתֵהֱמֹת, יֵצְאִים בִּבְקָעָה וּבְהָר. אֶרֶץ חֹטֶה וּשְׂעֵרָה, וְגֶפֶן וְתַאנֶּה וְרִמּוֹן; אֶרֶץ-זֵית שָׁמֶן, וְדִבְשָׁ. אֶרֶץ, אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכָּנָתָהּ תֹאכַל-בָּהּ לֶחֶם לֹא-תַחֲסֹר כָּל, בָּהּ; אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבִנֶיהָ בְרָזָל, וּמִהַרְרֵיהָ תַחֲצֹב נְחֹשֶׁת. וְאֶכְלֹתָ, וּשְׂבַעְתָּ--וּבֵרַכְתָּ אֶת- ה' אֱלֹקֶיךָ, עַל-הָאֶרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן-לָךְ: (דברים ח')

אנו מזהים כמובן את שבעת המינים שהשתבחה בהם ארץ ישראל. שבעה סוגים שמקורם בצומח. המינים השונים הם אכן צמחים שמתאימים מאוד לארץ ישראל כבית גידול, ידוע לנו שמקור החיטה הוא אכן בארץ ישראל, דבר שהיה ידוע במסורת... הרב החיד"א (חיים יוסף דוד אזולאי – שנפטר ב-1806) טוען שמוצאה של החיטה מהארץ, כלומר מארץ-ישראל". דברי הרב החיד"א על מקום מוצאה של החיטה, מצאו בסיס מדעי מאוחר יותר, בתגליתו המרעישה של האגרונום הארצישראלי, אהרון אהרונסון, בשנת 1906. בפעם הראשונה הוא, אסף בכרם בראש-פינה, צמח בר, שלפי צורתו וגודלו הוא דמה מאוד לחיטי התרבות. תגלית זאת סימנה את ראשית המחקר הבוטני והחקלאי בארץ-ישראל. תגליתו של אהרונסון סייעה מאוד לפתח את סוגי החיטה המודרנית לפי "אם החיטה".

יש אומרים שהצמחים הנמנים על שבעת המינים נבחרו מפני שאפשר לקבל מהם יבולים טובים ללא השקיה. חשיבות הדבר בתנאי האקלים של ארצנו, במקום שסובל פעמים רבות ממיעוט גשמים, רבה מאוד כמובן, דבר שמסביר מדוע העדיפו יושבי הארץ הקדומים את הגידולים הללו.

בבדיקה מעמיקה נראה כי יש מכנה משותף נוסף לכל שבעת המינים וראשית נקדים מעין הקדמה: בתקופה שבין פסח לשבועות פורחים פרחי הזית, הגפן, הרימון והתמר, התאנה חונטת את פגיה, ואז מתמלאים גם גרעיני השעורה והחיטה, בתקופה זו נקבע גורל היבול של כל אחד ואחד משבעת המינים.

מבחינה אקלימית - עונה זו בארץ ישראל, היא עונה רבת תהפוכות, בשל מזג אוויר לא יציב והפכפך. רוחות שרביות, גשם וקור, גשמים עזים לצד רוחות קדים. המינים השונים, הם בעלי צרכים שונים ולפעמים הפוכים. דברי חז"ל הבאים נותנים לנו רמז וכוון להשערה מסויימת:

"מוצאי יום טוב האחרון של חג הכל צופין לעשן המערכה: נטה כלפי צפון, עניים שמחים ובעלי בתים עצבין, מפני שגשמי שנה מרובין ופירות מרקיבין. נטה כלפי דרום, עניים עצבים ובעלי בתים שמחין, מפני שגשמי שנה מועטין ופירות משתמרין. נטה כלפי מזרח, הכל שמחין. כלפי מערב הכל עצבין... (התלמוד מביא מקור אחר:) (רוח) מזרחית לעולם יפה ! מערבית לעולם קשה... רוח צפונית יפה לחיטים בשעה שהביאו שליש וקשה לזיתים בשעה שיניצו. רוח דרומית קשה לחיטים בשעה שהביאו שליש ויפה לזיתים בשעה שיניצו. וסימנך: שולחן בצפון ומנורה בדרום (בבית המקדש – שולחן לחם הפנים היה בצפון – כמו החיטה שזקוקה לרוח צפונית, והמנורה שדלקה בשמן זית הייתה מונחת בדרום). זה מרבה שלו וזה מרבה שלו.(בבא בתרא,

קמ"ז.) מכאן אנו למדים כי אותה רוח בעת מסויימת מזיקה למין אחד אולם מועילה למין אחר...
והמכנה המשותף הוא - התלות בבורא העולם ומנהיגו ששולט במשטר הרוחות ובירידת
הגשמים, גם שבעת המינים כמו ארץ ישראל כולה, תלויים בהשגחה מלמעלה. הם לא סוגי
פירות שגדלים בכל תנאי.